

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Кредитна діяльність банку: сутність та значення в сучасних умовах економічного розвитку України за матеріалами ПуАТ «КБ «АкордБанк»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС. 020271.01.04.00

Виконала студентка II курсу група ФБСС-20-1 _____ Аміна СКОРИНА
Шифр Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. екон. наук, доцент _____ Катерина ЛАРІОНОВА
Науковий ступінь, звання Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер _____
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС _____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

_____ 2022 р.

Зміст

Вступ	С. 5
1 Теоретичні основи кредитної діяльності банківської установи	7
1.1 Економічна сутність кредитної діяльності банку	7
1.2 Основні етапи організації кредитної діяльності банку	13
2 Аналітико-методичні аспекти кредитної діяльності банків України	22
2.1 Аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків України та фінансово-господарської діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2021 роки	22
2.2 Аналіз та шляхи покращення кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» на фінансовому рику України	32
Висновки	46
Список використаних джерел	51
Додатки	55

Вступ

Банківські установи є центральними ланками в системі господарських відносин, а планомірний розвиток їх діяльності – необхідна умова ефективного функціонування ринкової економіки. Важливу роль у ресурсному забезпеченні розширеного відтворення та стійкого економічного зростання відіграє банківський кредит. Кредитування здійснює позитивний вплив на розвиток світової та національної економіки. Також, банківські кредити сприяють появі нових суб'єктів господарювання, збільшенню кількості робочих місць, будівництву об'єктів соціального та культурного призначення, а значить забезпечують економічну стабільність. Зважаючи на сучасні проблеми функціонування банківських установ в умовах фінансової нестабільності, зростає значимість дослідження питань, пов'язаних із залученням та розміщенням кредитних ресурсів на фінансовому ринку. Однак ситуація, що склалася в економіці у зв'язку з військовим станом, коронокризисом, падінням платоспроможності позичальників, призвела до значного відпливу коштів з банків і погіршення якості кредитних портфелів. У зв'язку з цим питання організації ефективної кредитної діяльності набули особливої актуальності і значимості.

Вагомий внесок у розроблення теоретико-методичних основ організації кредитної діяльності банків зробили такі провідні вітчизняні вчені, як О. В. Васюренко, З. М. Васильченко, В. В. Вітлінський, А. С. Гальчинський, І. С. Гуцал, Д. Д. Гладких, О. В. Дзюблюк, О. Т. Євтух, Б. С. Івасів, Ю. А. Заруба, О. А. Кириченко, В. В. Корнєєв, В. Д. Лагутін, А. М. Мороз, В. І. Міщенко, Л. О. Примостка, С. К. Реверчук, К. Є. Раєвський, М. І. Савлук, Я. І. Чайковський та іншим. Віддаючи належне науковим напрацюванням учених щодо питань дослідження кредитної діяльності банку, відзначаємо, що існує потреба їх подальшого дослідження. Попри значну кількість публікацій, категорія «кредитна діяльність банку» трактується неоднозначно, недостатньо досліджені організаційні основи кредитної діяльності та проблеми її розвитку в сучасних реаліях пандемії та військового стану України.

Метою роботи є поглиблення теоретико-методичних підходів до розуміння сутності кредитної діяльності банку та значення в сучасних умовах

економічного розвитку України.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі наступних завдань:

- визначити поняття кредитної діяльності банку та значення в сучасних умовах економічного розвитку України;
- дослідити основні етапи організації кредитної діяльності банку;
- провести аналіз сучасного стану кредитного ринку України за 2019-2021 роки;
- дослідити особливості кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк»;
- розробити напрями покращення кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк».

Об'єктом дослідження є процес реалізації кредитної діяльності банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи процесу реалізації кредитної діяльності вітчизняних банківських установ в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Методи дослідження. Теоретичну і методичну основу проведеного дослідження становлять наукові положення, обґрунтовані в роботах класиків економічної теорії, провідних сучасних вітчизняних і зарубіжних учених, що стосуються питань кредитної діяльності. У роботі використано: загальнонаукові методи індукції і дедукції, аналізу та синтезу; кількісний аналіз фінансово-економічних показників, з метою дослідження особливостей кредитної діяльності банківських установ України та виявлення чинників які на неї впливають.

Інформаційною базою для проведення аналітичних досліджень були закони України, постанови НБУ, статистичні та аналітичні дані НБУ, інформаційні матеріали ПуАТ «КБ «АкордБанк», наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, електронні ресурси Інтернету з питань особливостей реалізації кредитної діяльності банківських установ України.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 54 сторінках, що охоплюють 11 таблиць, 8 рисунки, 6 додатків. Список використаних джерел налічує 41 позиції.

1 Теоретичні основи кредитної діяльності банківської установи

1.1 Економічна сутність кредитної діяльності банку

В сучасній умовах розвитку економіки кредити є невід'ємною частинною економічної системи та важливим складником економічних відносин. Сьогодні банківський кредит опосередковує всі стадії виробничого процесу та сприяє ефективному використанню обмежених ресурсів, допомагає підвищувати рентабельність виробництва та сприяє його розвитку. Кредитування здійснює позитивний вплив на розвиток світової та національної економіки. Також, банківські кредити сприяють появі нових суб'єктів господарювання, збільшенню кількості робочих місць, будівництву об'єктів соціального та культурного призначення, а значить забезпечують економічну стабільність. Кредити становлять близько 60%–75% всіх активів банківської установи і забезпечують 2/3 усіх її доходів. Однак, вони є найбільш прибутковою, але в той же час найбільш ризиковою частиною банківських активів.

Зважаючи на сучасні проблеми функціонування банківських установ в умовах фінансової нестабільності, зростає значимість дослідження питань, пов'язаних із залученням та розміщенням кредитних ресурсів на фінансовому ринку. З одного боку, спроможність вітчизняних банків задовольняти суспільні потреби у позичкових коштах сприяє розвитку економіки країни, з іншого боку – від рівня ефективності кредитної діяльності банківських установ значною мірою залежить стабільність в цілому банківської системи.

«Кредит» є досить неоднозначним поняттям, як у практичному, так і в теоретичному аспекті. В широкому розумінні, кредит – це сукупність економічних відносин, які виникають у процесі надання матеріальних і грошових коштів у тимчасове користування на умовах зворотності та платності; а в вузькому розумінні – позика в грошовій або товарній формі на умовах зворотності зі сплатою відсотків [32].

Якщо узагальнити то, «кредитом називають економічні відносини, що виникають між кредитором та позичальником з приводу передачі тимчасово вільних коштів на умовах їх повернення та сплати ціни за користування. Кредит є однією з основних форм руху позичкового капіталу» [11].

Ставши інституцією фінансового перерозподілу вартості, банківські установи пропонують своїм клієнтам значну кількість різноманітних банківських продуктів та послуг. Однак є наявний визначений базовий перелік банківських операцій, без яких банк не може ефективно функціонувати, зокрема це кредитна діяльність. У структурі активних операцій банківської установи найбільшу частку займає саме кредитна діяльність. Кредитна діяльність – забезпечує прибутковість та стабільність існування банківських установ, що визначається дією таких факторів:

- по-перше, кредити це основне джерело доходів банківських установ, що являє собою запоруку їх надійного та стійкого функціонування на фінансовому ринку;

- по-друге, економічний зміст діяльності банківських установ, який виражається їхньою головною функцією, а саме організацією кредитних відносин, полягає насамперед в акумуляції тимчасово вільних грошових коштів та їх перерозподілі на кредитних засадах;

- по-третє, економічний ефект від реалізації кредитних операцій має важливе значення не лише для учасників кредитної угоди (кредитора та позичальника), а й з огляду на забезпечення неперервності відтворювальних процесів на рівні усього національного господарства країни.

Виступаючи предметом наукових досліджень та дискусій, поняття «кредитна діяльність банку», здавалось би, є всім зрозумілим та відомим. Однак, незважаючи на досить часте використання цього поняття, єдиного визначення його не існує або ж воно подається як тотожне іншим поняттям, а саме таким як «кредитні операції», «кредитні послуги», «кредитний процес», «кредитування» тощо.

Науковці, М.Г. Дмитренко і В.С. Потлатюк, розглядаючи в своїх працях поняття кредитної діяльності банків, ототожнюють його з кредитним потенціалом але не дають власного визначення цього поняття. Вони

обмежуються загальним визначенням поняття, акцентуючи увагу саме на ролі кредитного потенціалу банківської установи у його кредитній діяльності. З точки зору авторів, кредитний потенціал, з одного боку, має визначати «економічно обґрунтовані межі використання мобілізованих у банку джерел грошових коштів для надання кредиту і здійснення інших операцій, а з іншого – кредитний потенціал банку відображає величину мобілізованих у банку коштів за мінусом загального резерву ліквідності» [15]. Таким же чином подано і суть самого поняття «кредитування - це кредитний процес, що містить сукупність механізмів реалізації кредитних відносин» [15], водночас останні подаються як відособлена частина економічних відносин, пов'язана з наданням вартості (грошових коштів) у кредит і поверненням його разом із певним відсотком.

Однак, прагнення науковців дати всеохоплююче визначення певного елемента «кредитної діяльності» без розгляду її походження та загальної природи не дає можливості об'єктивно зрозуміти суть самої кредитної діяльності, а також складників її структури.

Глущенко С.В. досліджуючи кредитний ринок, його інструменти та інститути, не визначає змісту кредитної діяльності, незважаючи на те, що такий вид банківської діяльності має бути основою функціонування банків. Характеризуючи різні види кредиту та формам кредитування, автор не пов'язує це з кредитною діяльністю [12].

Розкриваючи суть «кредитної політики», науковці зазначають, що це стратегія та тактика банківської установи щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування суб'єктів фінансового ринку. Однак, враховуючи те, що кредитна політика реалізовується через кредитну діяльність, то остання також має бути спрямована на формування кредитних ресурсів банку та подальше їх використання за призначенням яке передбачене в кредитній політиці.

Характеризуючи сутність та функції кредиту, професор С.К. Реверчук наголошує, що кредитування здійснюється переважно за рахунок залучених коштів, при цьому вказується, що банківський кредит надається у грошовій формі у межах сформованих кредитних ресурсів [37].

Таким чином, можна зробити висновок, що надання коштів

позичальникам у вигляді кредиту передуює формування кредитних ресурсів, які є часткою залучених коштів. Тобто кредитна діяльність банківської установи передбачає, з одного боку, формування кредитного ресурсу, а з іншого – його використання у процесі кредитування клієнтів банку.

Автори, М.П. Денисенко, В.Г. Кабанов, Л.М. Худолій, зазначають, що «кредитні операції здійснюються банками в межах кредитних ресурсів» [14, с. 32], тобто виходить, що необхідною умовою проведення кредитних операцій банківських установ є кредитні ресурси. Колотуха С. М. та Власюк С. А. у своїй науковій праці, дотримуються такої ж думки, а саме вони стверджують, що банківські установи, діючи у сфері обміну грошей, одночасно виступають як кредитори, так і позичальниками. Причому «рух грошей здійснюється на платній основі, яка характеризує кредитну діяльність як таку, що спрямована на підтримку процесу відтворення як у діяльності кредиторів, так і самого банку, а також його позичальників» [22].

Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г. детально досліджуючи основні аспекти кредитних операцій, стверджують, що «кредит є формою економічних відносин, що виникають між кредитором та позичальником з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення та оплати» [28, с. 277]. Це визначення також підкреслює двосторонню природу кредиту, а саме з одного боку, мобілізовані банківською установою вільні кошти суб'єктів господарювання та населення як кредит, наданий банку, а з іншого боку – це використання вказаних коштів банківською установою у вигляді виданого кредиту його позичальникам. І в одному, і в іншому випадку дотримуються основні принципи кредитування – строковість, обов'язковість повернення коштів, платність.

На жаль, використовуючи термін «кредитна діяльність», автори в своїй наукових працях не звертають уваги на його економічну сутність, а питання кредитної діяльності подають як функцію відповідного підрозділу банківської установи, через яку розкривають організацію кредитної роботи в банку. Тобто, ми можемо зробити висновок, що кредитна діяльність не може обмежуватись лише процесом кредитування. Таким чином, кредитна діяльність банківської установи здійснює свій вплив не лише на банки та їхніх клієнтів, а також на їх

суб'єктів, за рахунок коштів яких вони формують свої кредитні ресурси. Тобто, кредитна діяльність банківської установи, охоплює значно більшу сферу економічних відносин в країні, ніж та, в яку банки вкладають кредитні кошти. Такий підхід до сутності «кредитної діяльності банку» зумовлює провідну роль у діяльності банківської установи та економіки країни в цілому та вимагає особливих умов її захисту.

Кредитній діяльності притаманні певні ознаки: економічного, правового, соціального та комерційного характеру (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Основні ознаки кредитної діяльності банківської установи

Ознаки	Характеристика
Економічний характер	наявність вільних коштів у суб'єктів господарювання, організацій та громадян; наявність ринку кредитних послуг; наявність суб'єктів, здатних акумулювати вільні кошти і надавати їх ринку; наявність технологій кредитування
Правовий характер	наявність правових норм, що регулюють кредитну діяльність; наявність правових засобів захисту суб'єктів ринку кредитних послуг; наявність умов для легітимації надання кредитних послуг.
Соціальний характер	наявність фахівців із достатньою професійною компетенцією для забезпечення кредитної діяльності; довіра населення до суб'єктів, що здійснюють кредитну діяльність; притаманність громадянам відповідного менталітету щодо ставлення до кредитних коштів і взаємовідносин із кредитними установами.
Комерційний характер	досягти комерційного зростання завдяки зміцненню та підвищенню надійності якості кредитного портфеля банку створення високоякісних активів, що забезпечують постійний плановий рівень прибутковості; вкладання кредитних коштів в економічно перспективні, рентабельні проекти

Джерело: систематизовано на основі [16, с. 96; 14]

Наявність зазначених ознак вказує на те, що кредитна діяльність банківських установ здійснюється на основі взаємопов'язаного інтересу багатьох суб'єктів фінансового ринку: банківських установ, суб'єктів господарювання, фізичних осіб, держави і її інституцій. Тобто, кредитна діяльність стає можливою та ефективною тільки при умови існування зазначеного інтересу і той же час вона об'єднує інтереси банківських установ (акумулювання вільних грошових коштів та їх використання у вигляді кредитної діяльності для отримання прибутків), суб'єктів господарювання (фінансування бізнес проектів та отримання прибутку) та держави (ефективний

розвиток економіки країни та зростання ВВП тощо).

Наукова думка вітчизняних вчених при розгляді питання сутності поняття «кредитна діяльність» є досить стриманою, лише окремі з них вдаються до дискусії з цього приводу. Наприклад, Волохов В.І., який, досліджуючи в своїх наукових працях ефективність кредитної діяльності, зазначає, що в економічній літературі відсутнє чітке визначення цього поняття та є проблеми у розробці понятійного апарату з цього питання. Дослідник дає власне бачення поняття кредитної діяльності «як комплексного процесу з відтворення та реалізації кредитних послуг з метою отримання прибутку» [10]. Автор доводить, що кредитні операції є лише одним із етапів кредитної діяльності, і ці поняття ні в якому разі не можна ототожнювати.

Маслова А.І. розглядає «кредитну діяльність банків як складну систему, представлену сукупністю елементів, що тісно взаємозв'язані між собою та виконують визначені завдання» [27, с. 198]. Однак необхідно зазначити, що наведене визначення досить загальне і його можна відносити до будь-якого виду діяльності. Розглядаючи елементи системи кредитування, Маслова А. І. не виходять із суті понять кредитної діяльності чи кредитування. Це пояснюється тим, що ці поняття у її роботах, з одного боку, розмежовуються, а з іншого боку – сприймаються к синоніми. Подана система, в її наукових роботах, в одному разі формується як система кредитування, в іншому – як система кредитної діяльності, що якраз і вказує на те, що автор ці поняття не розмежовує.

Розглянувши наукові підходи різних авторів, щодо розуміння сутності «кредитної діяльності банку», ми погоджуємося з автором Доценко І.О., що запропонувала власне узагальнене визначення поняття «кредитна діяльність банку – чітка координація дій, які пов'язані із виробленням механізму залучення та розміщення кредитних ресурсів на ринку кредитних послуг відповідно до загальноприйнятих принципів та правових норм для забезпечення ефективного управління кредитним процесом банку» [16, с. 97].

Необхідно зазначити, що як для залучення вільних грошових коштів у кредитні ресурси, так і для їх розміщення характерними є однакові три принципи – строковості, повернення, платності. Також, основними суб'єктами кредитної діяльності є кредитори та позичальники.

Об'єктом кредитної діяльності є безпосередньо цінність, яка передається в позичку одним суб'єктом кредитних відносин іншому. Таке передавання матеріальних цінностей або грошей оформляється кредитним договором з дотриманням вимог чинного законодавства.

Головна мета кредитної діяльності банківської установи – досягти комерційного зростання завдяки зменшенню кредитних ризиків та підвищенню надійності якості кредитного портфеля банку. Також, серед основних завдань кредитної діяльності Волкова В.І. відмічає – «це створення високоякісних активів, що забезпечують постійний плановий рівень прибутковості; розроблення й активне впровадження нових кредитних продуктів; зміцнення і підвищення конкурентоспроможності на ринку; підвищення якості наданих послуг; вкладання кредитних коштів в економічно перспективні, рентабельні проекти» [9]. В свою чергу, кредитна діяльність банківської установи забезпечує їх прибутковість, стабільність існування та якість.

Отже, кредитна діяльність банківської установи – це двосторонній процес, що передбачає залучення вільних грошових коштів та формування кредитних ресурсів, з одного боку, та їх розміщення на кредитному ринку з іншого боку; зумовлює особливий статус банківської установи як фінансового посередника, який характеризується високим ступенем відповідальності перед значним колом осіб (суб'єктів кредитної діяльності), а саме кредиторами, позичальниками, державою.

1.2 Основні етапи організації кредитної діяльності банку

Банківський кредит відіграє важливу роль у ресурсному забезпеченні розширеного відтворення та стійкого економічного зростання країни. Тому необхідною умовою стабільного розвитку банківського сектору є відновлення кредитування та активізація кредитних вкладень у національну економіку. Саме перед керівництвом банківської установи стає питання ефективної організації кредитної діяльності, яка полягає, насамперед, у розробленні кредитної

політики банку, формуванні необхідного обсягу кредитних ресурсів, здійсненні кредитних операцій та моніторингу за якістю кредитного портфеля. Тому, проблеми організації кредитної діяльності є актуальними, оскільки впливають на фінансовий стан банку, а через це – і на розвиток банківської системи в цілому.

«Кредитна діяльність банку – це основна складова банківської діяльності, що являє собою узгоджену за стратегічними та тактичними цілями сукупність внутрішньобанківських процесів та практичних дій, які спрямовані на формування кредитних ресурсів та їх розподіл за мінімальним рівнем ризиків з метою отримання прибутку» [30]. Враховуючи дане визначення кредитної діяльності банку, доцільно виділити п'ять основних етапів її організації (рисунок 1.1). Розглянемо кожен етап організації кредитної діяльності банку детальніше.

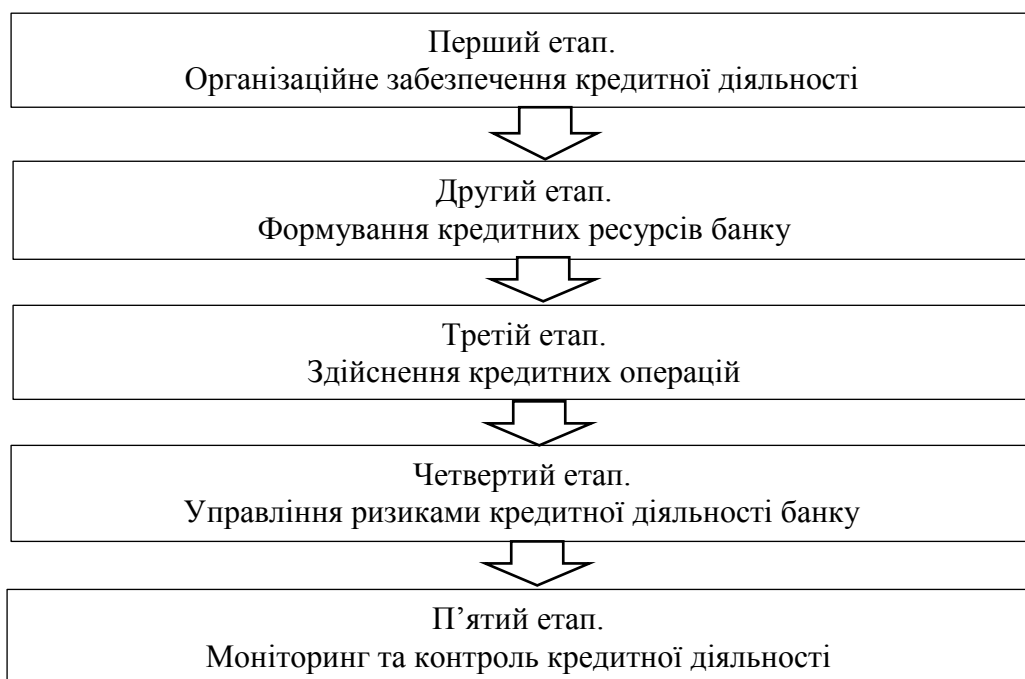

Рисунок 1.1 – Основні етапи організації кредитної діяльності банку

Першим етапом організації кредитної діяльності банківської установи є організаційна структура кредитного підрозділу, яка має свої особливості в кожній конкретно банківській установі, що визначаються специфікою діяльності банку, його розмірами, а також потребами та попитом клієнтури. У

великих банківських установах організаційна структура складається з декількох департаментів, яким підпорядковується розгалужена мережа відділів, комітетів, секторів, економічних рад тощо.

Кожний підрозділ спеціалізується на виконанні певних функцій кредитного процесу, наприклад, в банківській установі може бути відділ кредитного аналізу, відділ попереднього контролю та розгляду кредитних заявок від юридичних осіб, відділ кредитних ризиків, відділ кредитних продуктів, відділ кредитного моніторингу, відділ роботи з VIP-клієнтами тощо. У невеликих банківських установах виконання всіх функцій зосереджено в кількох структурних підрозділах.

За кредитну діяльність банку відповідає кредитний департамент банківської установи, який виконує весь комплекс комерційних операцій з надання кредитів суб'єктам господарювання і населенню, іншим банкам, також здійснює забезпечення повернення наданих кредитів, консультування, дослідження діяльності конкурентів на кредитному ринку та кон'юнктури фінансово-кредитного ринку тощо.

Також, обов'язковою для здійснення ефективної кредитної діяльності є організація роботи кредитного комітету і комітету кредитного нагляду. Основними функціями кредитного комітету банку є: розробка кредитної політики та кредитної стратегії банку; аналіз кредитного ризику портфеля та інших ризиків які притаманні кредитній діяльності; забезпечення диверсифікації кредитного портфеля банківської установи та затвердження відповідних лімітів за галузями, позичальниками, кредитними інструментами; оцінка адекватності резервів під кредитні операції; прийняття рішень щодо надання кредитів або списання безнадійних кредитів; затвердження посадових інструкцій для його працівників кредитного департаменту.

Комітет кредитного нагляду виконує наступні функції: аналіз нових кредитних ринків, на які спрямовані інтереси банківської установи; розробка та затвердження критеріїв прийнятності кредитного ризику; ухвалення змін і доповнень до кредитної політики банку; розгляд та затвердження відносин банківської установи з найважливішими новими клієнтами та збільшення обсягу кредитних операцій з VIP-клієнтами; розгляд звітів внутрішніх

аудиторів щодо ефективності кредитної діяльності банку; ухвалення впровадження нових кредитних інструментів які покращать кредитну діяльність банку.

Також необхідно зазначити, що для здійснення ефективної кредитної діяльності банківської установи доцільно розробляти зважену кредитну політику, яка б була направлена на зниження кредитних ризиків, збільшення доходів банку від кредитної діяльності та зростання конкурентоспроможності всіх кредитних продуктів які пропонує банк . Кредитна політика банківської установи – це сукупність правил та нормативних документів, що регламентують усю кредитну діяльність та спрямовані на досягнення стратегічних та тактичних цілей банківської установи.

Кредитна стратегія на рівні окремої банківської установи визначається: вибором напрямку спеціалізації банку, щодо вибору клієнтів та кредитних інструментів; рівнем професіоналізму працівників банку, які займається питаннями кредитування та компетентністю керівництва банку; нормами та правилами, що регламентують кредитну діяльність банку. Тактика здійснення кредитної політики охоплює конкретні інструменти, які банк використовує для реалізації стратегічних цілей під час надання кредитних послуг своїм клієнтам. Кредитна політика полягає в поєднанні раціонального вибору між ліквідністю та безпекою банківської установи та можливістю зменшення кредитних ризиків і зростанні отриманих прибутків.

Метою кредитної політики банківської установи є формування високоякісних активів, які забезпечують виконання плану щодо рівня прибутковості; активне розробляння та впровадження нових кредитних продуктів та послуг; зміцнення та підвищення конкурентоспроможності банку на кредитному ринку і вкладання кредитних коштів у економічно перспективні, рентабельні проекти; постійно підвищувати якість наданих кредитних послуг.

Основним завданням кредитної політики є визначення основних принципів здійснення кредитного процесу й управління кредитним ризиком у банку. Кредитна політика встановлює загальний підхід банківської установи до прийняття кредитних ризиків, передбачає постійний контроль над структурою кредитного портфеля та його якісним складом; забезпечує високоприбуткове

розміщення коштів банку.

Цілі кредитної політики полягають в наступному: максимізація доходів від кредитних операцій в межах встановлених ризиків та відповідно до діючого законодавства; виявлення, аналіз, оцінювання та контроль кредитних ризиків; створення надійних та рентабельних постійних клієнтів – як позичальників, так і вкладників; навчання та підвищення кваліфікації кредитних працівників; забезпечення проведення банківських операцій відповідно до встановлених лімітів; пристосування до змін як у законодавстві, так і в економіці країни; створення та підтримання обсягів кредитів та депозитів, відповідних капітальній, потенційній та депозитній базі банку, а також складу некредитних активів.

Кредитна політика повинна визначати: структуру кредитного портфеля, критерії оцінювання кредитів; пріоритетність розгляду на кредитному комітеті заявок на одержання кредиту; повноваження відповідальних осіб за кредитування; перелік документів, необхідних до кредитної заявки; правила розрахунку і створення резервів щодо простроченої заборгованості.

Суб'єктами формування та реалізації кредитної політики банку є: кредитний комітет, який розробляє стратегічний та тактичний проєкт кредитної політики і механізм її реалізації; кредитний департамент – оцінює проєкт кредитної політики, враховує недоліки та вносить у нього свої коригування; правління банку, затверджує доопрацьований проєкт кредитної політики банку; працівники, що працюють у відділах які відповідають за кредитну діяльність банку – реалізують на практиці кредитну політику банку; ревізійна комісія та спостережна рада банківської установи – контролюють реалізацію кредитної політики.

Необхідно зазначити, що крім кредитної політики, кожна банківська установа має розробити свої внутрішні положення про кредитування. Положення про кредитування – є внутрішньобанківським нормативним документом, який регламентує механізм надання кредитних послуг, зниження кредитного ризику та за рахунок цього підвищує надійність кредитного портфеля банківської установи. Даний нормативний документ визначає обсяги кредитної діяльності банківської установи, специфіку його кредитної діяльності

щодо вибору позичальників, процентні ставки за кредитами, напрями використання кредитних ресурсів, порядок надання кредитів та контроль за виконанням кредитного процесу банку.

Другим етапом організації кредитної діяльності банківської установи є формування кредитних ресурсів банку. Як вже зазначалось раніше, банківські установи здійснюють кредитні операції у межах кредитних ресурсів, які вони залучають в процесі своєї комерційної діяльності. «Кредитні ресурси банку – це власні, залучені або позичені кошти, які банк використовує для виконання кредитних операцій задля отримання прибутку або досягнення соціального ефекту» [26, с. 75].

Залучення кредитних ресурсів формує кредитний потенціал банківської установи. Лаврушин О.І. зазначає, що «кредитний потенціал банку визначається як розмір мобілізованих у банку коштів за мінусом резерву ліквідності» [6, с. 133].

Кредитний потенціал банку розглядається з позиції наявності поточного ресурсного потенціалу, а також з урахуванням створення обов'язкових та додаткових резервів. Зазначимо, що джерелом кредитного потенціалу банку може бути не тільки поточний, а також і загальний ресурсний потенціал банківської установи. Виходячи з цього, поняття «кредитний потенціал банку» доцільно розглядати у ширшому розумінні, а саме, що «це ресурси, які визначають можливості банку щодо розвитку кредитування, що формуються з урахуванням попиту на кредитні ресурси, наявності альтернативних напрямів фінансування і величини ресурсного потенціалу банківської установи й формування необхідних резервів» [18, с. 108].

Третім етапом кредитної діяльності банку є здійснення кредитних операцій. Закон України «Про банки і банківську діяльність» під «банківським кредитом визначає будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яку гарантію, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми» [1]. Тобто, це означає, що кредитною є будь-яка операція, виконуючи яку, банківська установа надає

своєму клієнтові кошти у тимчасове користування, а той зобов'язується їх повернути у визначений термін та заплатити відсоток за їх використання [38, с. 161].

Кредитна операція може бути здійсненна тільки якщо будуть поступово виконані всі етапи кредитного процесу. Під «кредитним процесом розуміють рух банківського капіталу як послідовну зміну його етапів, під час якого відбувається перетворення акумульованих фінансових ресурсів у капітал» [19]. В економічній літературі виділяють сім основних етапів кредитного процесу: розгляд заявки позичальника на отримання кредиту; аналіз фінансового стану (кредитоспроможності) позичальника; розробка умов кредиту; підготовка та укладання кредитного договору; визначення порядку забезпечення кредиту, гарантій повернення позики; процедура надання позики; процедура погашення позики; контроль за виконанням зобов'язань позичальника.

Четвертим етапом організації кредитної діяльності банку є управління ризиками кредитної діяльності банку. Ризики, що супроводжують кредитну діяльність банківської установи, є однією із найсуттєвіших банківських загроз, тому що більшість банкрутств банківських установ зумовлена великою часткою недіючих кредитів та непродуманою кредитною політикою банку. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, «кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, що виникає через неспроможність сторони, яка взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди з банком (його підрозділом) або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання» [3].

Але це один із підходів до визначення кредитного ризику і він насамперед, пов'язаний з здійсненням активних операцій, особливо з кредитними операціями які є найбільш ризикованими у банківській діяльності. Тобто, у даному підході поняття «кредитний ризик» розглядається у вузькому значенні.

Другий підхід, щодо поняття «кредитний ризик» розширює коло його впливу і зазначає його присутність під час здійснення депозитних (пасивних) операцій. Це означає, що клієнт, який відкриває депозитний рахунок в банку,

виступає свого роду кредитором для банківської установи. Тому, для клієнта також існує кредитний ризик, оскільки банк може виявитися неспроможним виконати свої зобов'язання перед ним у повному обсязі у встановлений термін. Таким чином, кредитний ризик можна розглядати у широкому, та у вузькому значенні, що сприяє розумінню його економічного змісту.

Також необхідно зазначити, що кредитний ризик є динамічним, тобто рівень кредитного ризику може постійно змінюватися. Насамперед, він залежить від тривалості здійснення кредитної операції, оскільки фактор часу самостійно і постійно впливає на рівень даного ризику. Також, показник рівня кредитного ризику значно варіює під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, тому що як банк, так і його клієнт, здійснюють свою діяльність в динамічному економічному середовищі.

В умовах ринку банки самостійно розробляють і впроваджують свою кредитну політику, тому мають ризикувати усвідомлено, оскільки тоді реалізується основна мета їх діяльності, як комерційної установи – це одержання прибутку. Ризики, які приймають на себе банки, повинні бути підконтрольними і тільки тоді можливо забезпечити їх ефективну роботу. Також, важливо щоб кредитні ризики були співставними з їх фінансовими можливостями, що в значній мірі залежить від стратегії управління кредитним ризиком, яка має складатись із методів його мінімізації (лімітування, хеджування, резервування та диверсифікація).

П'ятим етапом організації кредитної діяльності банку є моніторинг та контроль кредитної діяльності. Кредитний моніторинг є одним із важливих засобів підвищення ефективності кредитної діяльності банку. Однак, помилковим є судження більшості науковців, які розглядають кредитний моніторинг, як тільки процес нагляду за поверненням кредиту. Однак, кредитний моніторинг є більш ширшим поняттям, а саме – це система безперервного спостереження, оцінки та попередження негативних наслідків кредитної діяльності банківських установ як зі сторони самого банку (службами внутрішнього контролю), так і зовнішніми наглядовими органами (НБУ) [35, с. 10].

Моніторинг кредитної діяльності банку може проводитися на трьох

рівнях: перший - первинний, який здійснюється Кредитним комітетом банку, Правлінням банку; другий рівень – здійснюється допоміжними підрозділами банку (кредитним, юридичним, безпеки, планування та звітності, валютним, аналізу тощо); третій рівень – державний, який здійснюють Національний банк України і Державна служба фінансового моніторингу України.

На нашу думку, основними напрямками кредитного моніторингу є: дотримання кредитної політики банку, цільове використання кредиту, перевірка ринкової вартості та ліквідності застави, безпомилковість та ефективність роботи працівників кредитного відділу, своєчасне погашення відсотків і заборгованості за кредитом, аналіз фінансового стану позичальника та його кредитної історії, якість та структура кредитного портфеля банку, виявлення непрацюючих кредитів, рівень ризиків кредитної діяльності банківської установи.

Правильна організація кредитної діяльності банку, розроблення ефективної кредитної політики та системи управління кредитними ризиками, виступають основою фінансової стійкості та ринкової стабільності банківських установ. Тому кредитна діяльність банківської установи, організація якої залежить від адекватного теоретико-методологічного обґрунтування засобів її організації та функціонування, потребує подальшого наукового дослідження у сфері практичного використання кредитних відносин банківської установи.

2 Аналітико-методичні аспекти кредитної діяльності банків України

2.1 Аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків України та фінансово-господарської діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2021 роки

Розвиток економіки країни в умовах політичної та економічної нестабільності й військових дій у великій мірі залежить від ефективності функціонування банківського сектору. Кредитна діяльність банківських установ займає провідну роль у загальній сукупності банківських операцій, оскільки доходи від цієї діяльності є основним джерелом одержання прибутку. Функціонування ефективної кредитної діяльності сприяє появі нових суб'єктів господарювання, збільшенню кількості робочих місць та зайнятості населення, забезпечує соціально-економічний розвиток країни. За таких обставин розвиток кредитної діяльності банківських установ повинен бути ключовим елементом економічного зростання та розвитку національної економіки.

Попри розширення спектра банківських послуг, основною місією банків залишається перерозподіл акумульованих коштів шляхом кредитування економіки. Розглянемо динаміку ВВП та обсяг наданих кредитів за період 2013–2021 роки (рисунок 2.1). Налагоджене кредитування реального сектору економіки позитивно впливає на обсяги ВВП. Як наслідок, збільшується реалізація товарів та послуг, зростає кількість робочих місць та підвищується добробут населення. З рисунку 2.1 видно, що протягом 2013-2021 років спостерігається зростання ВВП та обсягів наданих кредитів. Однак необхідно зазначити, що темпи зростання ВВП значно перевищують темпи зростання обсягів наданих кредитів. Основною причиною такого явища є високі відсоткові ставки по кредитах та небажання банківських установ фінансувати реальний сектор економіки через існування більш високодохідних інструментів, які пропонує центральний банк. Одним з наслідків цього стали значні втрати обігових коштів вітчизняних підприємств.

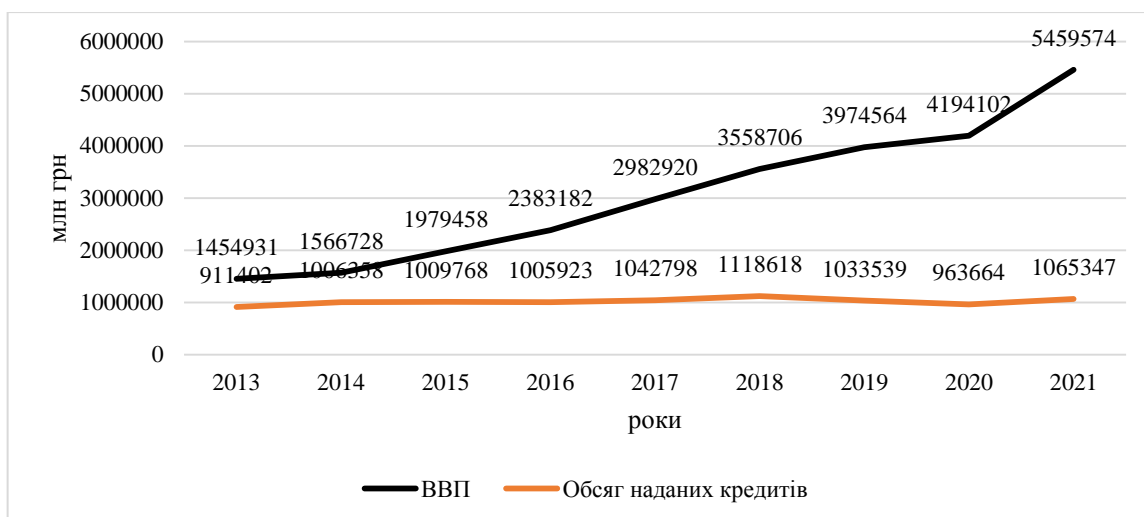

Рисунок 2.1 – Динаміка ВВП та обсягів наданих кредитів банками України за 2013-2021 роки [4; 8]

Внаслідок банківської кризи 2014–2017 років в Україні значно скоротилася кількість банківських установ, однак обсяги кредитування не в значній мірі але поступово зростають, так у 2014 році порівняно з 2021 роком обсяг наданих кредитів зріс на 5,9%. Зауважимо, що за весь досліджуваний період обсяги кредитування суб'єктів господарювання значно перевищують обсяги кредитування фізичних осіб (рисунок 2.2).

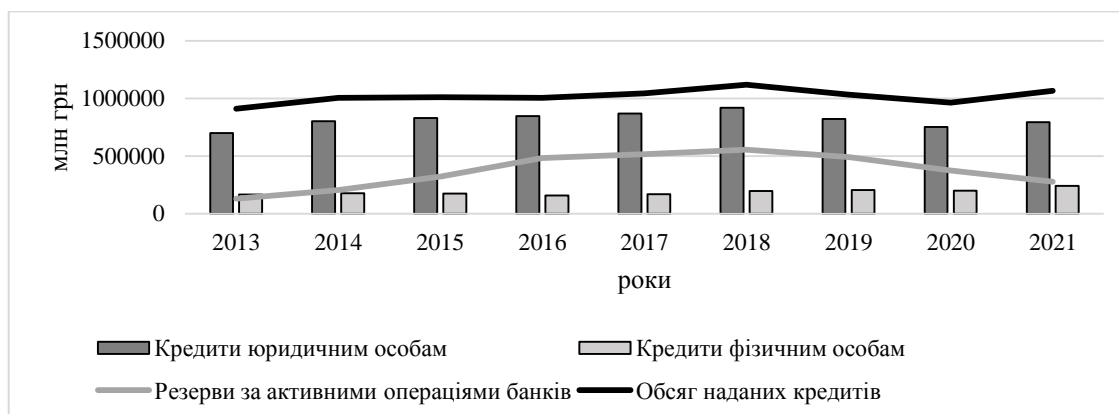

Рисунок 2.2– Показники кредитної діяльності банків за 2013–2021 роки [4; 8]

Починаючи з 2013 року до 2018 року спостерігається тенденція зростання обсягів кредитування суб'єктів господарювання (на 31,52%). Однак протягом 2019–2021 рр. вітчизняна банківська система демонструвала скорочення обсягів

корпоративного кредитування, а саме на 13,44%. У 2019-2020 роках жорсткі карантинні обмеження суттєво скоротили діяльність окремих секторів економіки. Також на заваді відновленню корпоративного кредитування стояли низька платоспроможність та слабка платіжна дисципліна позичальників, низькі темпи відновлення реального сектору економіки України, значна частка підприємств, що працює «в тіні», зависока вартість кредитів. Загальний обсяг корпоративного кредитного портфеля у 2021 році залишався майже на рівні кінця 2014 р. Проблема активізації кредитування корпоративних клієнтів є неоднозначною: з одного боку, для банківських установ високими залишаються ризики, пов'язані з кредитуванням, вони заробляють на високодохідних і практично безризикових операціях з державними цінними паперами - ОВДП, а з іншого – нинішній реформованій банківській системі бракує стабільності, якісних позичальників і прибуткових інвестиційних проектів.

На другому місці в структурі кредитного портфеля вітчизняних банків займають саме кредити фізичних осіб, однак протягом аналізованого періоду їх сума не однозначно змінювалася, а саме у 2019 році порівняно з 2018 роком вони зросли на 9878 млн грн, а у 2020 році порівняно з 2019 роком вони знизилися на 7176 млн грн, у 2021 році порівняно з 2020 роком – вони зросли на 43072 млн грн. Це зниження обсягів кредитів фізичних осіб у 2019-2020 роках насамперед пов'язано з негативними наслідками коронакризи, а саме зниженням попиту на товари тривалого користування та на подорожі і відпочинок.

Проаналізуємо склад та структуру кредитного портфеля вітчизняних банків за 2018-2021 роки в розрізі суб'єктів кредитування (таблиця 2.1).

У кредитному портфелі вітчизняних банків за 2018-2021 роки перевищують кредити юридичних осіб, а саме у 2018 році їх частка склала 82,14%, у 2019 році – 79,53%, у 2020 році – 78,01%, у 2021 році – 74,67%. Частка кредитів наданих фізичним особам протягом 2018-2021 років поступово зростала, так у 2018 році вона дорівнювала 17,59%, у 2019 році – 20%, а у 2020 році знову зросла до 20,77% і у 2021 році – 22,77%.

Таблиця 2.1 – Склад та структура кредитного портфеля банків України в розрізі суб'єктів кредитування у 2018-2021 роках

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Кредити юридичних осіб	919071	82,14	821936	79,53	749335	78,01	795513	74,67
Кредити фізичних осіб	196859	17,59	206737	20,0	199561	20,77	242633	22,77
Кредити, що надані органам державної влади	2865	0,26	4724	0,46	11641	1,21	26973	2,5
Кредити, надані небанківським фінансовим установам	66	0,01	33	0,01	60	0,01	228	0,06
Кредити надані клієнтам	1118860	100	1033430	100	960597	100	1065347	100

Джерело: систематизовано на основі [4]

Дослідження процесів кредитування в сучасних умовах розвитку банківської системи України дозволило визначити такі тенденції:

– скорочення «довгих» кредитних ресурсів в економіці України. Станом на кінець 2021 року частка кредитів юридичним особам на строк понад 5 років склала 18,3 %, фізичних осіб – 27,1 %. В той же час спостерігається поступове зростання кредитів строком до 1 року, так дана частка кредитів юридичних осіб у 2021 році склала 48,8 %, у фізичних осіб – до 43,7 % (таблиця 2.2);

– спостерігається тенденція збереження значної частки валютних кредитів. Якщо частка валютних кредитів юридичних осіб у 2021 році перевищує 40 % протягом аналізованого періоду, то частка кредитів фізичних осіб у валюті поступово зменшується – до рівня 20%;

– спостерігається диспропорційність строкової структури банківських депозитів та кредитів. Дані диспропорції проявляються у значному перевищенні частки довгострокових кредитів над часткою довгострокових депозитів. Частка депозитів терміном понад 2 роки у 2021 р. склала лише 2,3%.

Таблиця 2.2 – Кредити, надані клієнтам банками України, за строками погашення у 2018-2021 роках

У відсотках

Показники	На 01.01.2019	На 01.01.2020	На 01.01.2021	На 01.01.2022
Кредити юридичним особам				
Усього, у т.ч.	100	100	100	100
До 1 року	37,2	42,8	50,4	48,8
Від 1 року до 5 років	43,0	34,8	31,6	32,9
Понад 5 років	19,7	22,4	18,0	18,3
Кредити фізичним особам				
Усього, у т.ч.	100	100	100	100
До 1 року	23,8	26,3	36,4	43,7
Від 1 року до 5 років	19,4	27,9	26,5	29,2
Понад 5 років	56,8	45,8	37,1	27,1

Для оцінки ефективності кредитної діяльності банків України важливим є визначення якості кредитних операцій, розрахувавши обсяг непрацюючих кредитів (NPL). Частка непрацюючих кредитів вітчизняних банків є одним з основних індикаторів кредитного ризику, який використовується провідними банками країн світу для його аналізу. Обсяг непрацюючих кредитів (NPL) в вітчизняних банках упродовж 2021 року порівняно з 2019 роком зменшився на 85,2 млрд грн. Частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі українських банків скоротилася у 2021 році на 11 в. п., тобто із 41% у 2021 році до 30% у 2022 році. Даний показник у 2021 році є найкращим результатом починаючи з 2017 року, відколи обсяг непрацюючих кредитів визначається за оновленою методикою (рисунок 2.3).

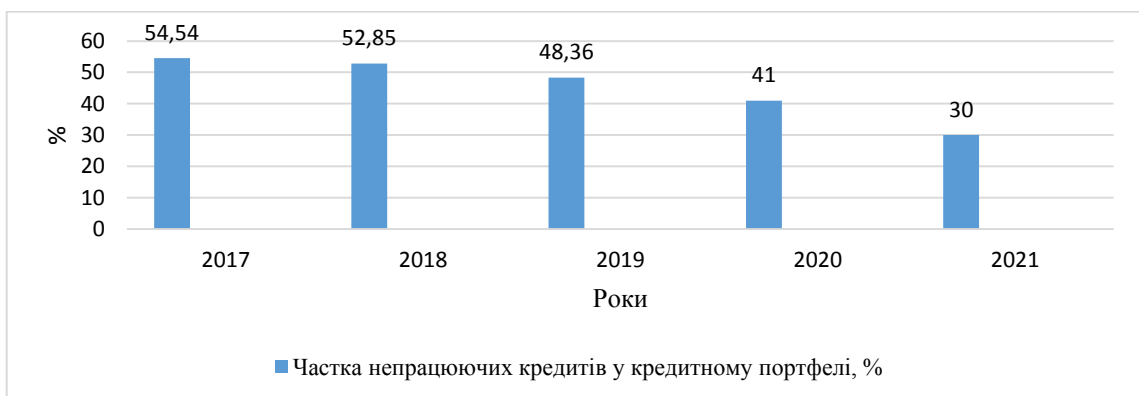

Рисунок 2.3 - Частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі вітчизняних банків за 2017-2021 роки

Якість кредитних портфелів підвищилася у українських банках усіх груп. Необхідно зазначити, що у банків з іноземним капіталом (без банків РФ) та у банків з приватним капіталом частка непрацюючих кредитів вже скоротилася нижче рівня 10%, який визначено НБУ як цільовий для банківського сектору до кінця 2024 року.

Також, державні банківські установи за 2021 рік скоротили обсяг NPL найбільше – на 56,2 млрд грн, що становить майже дві третини від загального скорочення по всіх банках України разом. Таким чином, частка непрацюючих кредитів у державних банках у 2021 році порівняно з 2020 роком знизилася з 57,4% до 47,1%, однак вони і досі акумулюють понад 70% всіх непрацюючих кредитів. Українські державні банківські установи продовжують реалізацію планів зі зниження непрацюючих кредитів, ухвалених Радою з фінансової стабільності, оскільки це є однією із основних умов програми співпраці України з МВФ та необхідною передумовою для підвищення їх фінансової стійкості та інвестиційної привабливості. Коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів (відношення усіх резервів під збитки за кредитами до NPL) становив у 2021 році 102%.

У 2021 році відбулося найсуттєвіше за останні роки зниження частки непрацюючих кредитів, яке відбулося за рахунок списання банківськими установами зарезервованих непрацюючих кредитів та активізації кредитування.

Частка непрацюючих кредитів у банківському секторі станом на 1 березня 2022 року знизилася до 26,6% порівняно з 29,5% на 1 лютого 2022 року. Обсяг непрацюючих кредитів зменшився за лютий 2022 року на 46,3 млрд грн. Суттєве поліпшення показника NPL зумовлено виводом з ринку банків з російським капіталом (АТ «Міжнародний резервний банк», ПАТ "Промінвестбанк") [33].

Під час військового стану вітчизняні банки мають активізувати кредитну діяльність аби підприємства змогли відновити й модернізувати виробництво, адаптувавши його до нових умов. З перших днів війни уряд та Національний банк України докладають максимум зусиль, щоб стимулювати вітчизняні банки до кредитування реального сектору економіки в цих складних умовах. Зокрема,

спрощено доступ бізнесу до дешевих кредитів, розширено дію пільгових державних кредитних програм, банківські установи вчасно отримують рефінансування, необхідне для збільшення кредитних портфелів. Уряд розробив додаткові інструменти, які дозволяють банкам надавати кредити в межах державних програми, навіть при нестачі забезпечення, за рахунок того, що експортно-кредитне агентство страхуватиме кредити підприємців-експортерів, що спростить їм доступ до дешевих кредитів. Також, уряд намагається стимулювати банківські установи до активнішого використання вільних коштів для розширення державних програм кредитування, тобто держава бере на себе дедалі більше зобов'язань щодо компенсації кредитних ставок для корпоративних клієнтів. Прикладом цього може бути розширення та зміна на час війни умов програми «Доступні кредити 5-7-9%». Згідно даної державної програми, будь-який бізнес протягом дії війни та упродовж місяця після її завершення зможе отримати кредит під 0%, а після цього діятиме кредитна ставка у 5%. Також, максимальну суму кредиту збільшили до 60 мільйонів гривень [34].

Національний банк України продовжує підтримувати ліквідність вітчизняних банків шляхом проведення тендерів з рефінансування, у квітні 2022 року надано 3,3 мільярда гривень рефінансування строком на 1 рік за ставкою 11%. Надлишок ліквідності в банках утримує ставки за операціями банківських установ на міжбанківському ринку на рівні нижньої межі ставок за операціями постійного доступу НБУ.

У банківських установ виникає необхідність постійно вдосконалювати свою кредитну політику для запобігання появі непрацюючих кредитів шляхом застосування жорстких умов для надання кредитів. Національний банк України постійно працює над розробкою та впровадженням нових інструментів надання банкам фінансування, які допоможуть банківським установам задовольняти попит суб'єктів господарювання на гривневі кошти та продовжувати належним чином виконувати одну із основних своїх функцій – це інвестування та підтримка економіки. Це важливо сьогодні та особливо буде важливим після завершення війни, коли економіка країни повернеться до повноцінного функціонування.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» є універсальною банківською установою і складовою частиною банківської системи України. Він здійснює свою діяльність на території всієї України з 04 червня 2008 року. ПуАТ «КБ «АкордБанк» динамічно розвивається та надає якісні банківські послуги переважно юридичним особам.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» входить до ТОП – 15 банків за регіональною мережею, яка налічує 100 відділень, а також 150 точок продажів кредитів по всій Україні та продовжує розширювати свою мережу. Також, даний банк входить до ТОП-25 фінансових установ країни за обсягом коштів фізичних та юридичних осіб і до ТОП-20 банківських установ України за активами відповідно до даних НБУ.

Основною метою діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» є створення та надійне функціонування конкурентоспроможного фінансово стійкого кредитного закладу з розвинутими технологіями взаємодії з клієнтами, здатного задовольняти вимоги і надавати широкий спектр банківських послуг юридичним особам та приватним клієнтам на рівні міжнародних банків.

Особливе місце серед всіх фінансових показників ПуАТ «КБ «АкордБанк» посідають його активи, динаміку яких ми дослідимо в таблиці А.1, додаток А.

Розглядаючи склад та динаміку активів ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2019-2021 роках видно, що активи банку у 2020 році збільшувались порівняно з 2019 роком на 3479156 тис. грн або на 116,22%, а у 2021 році також зросли порівняно з 2020 роком на 8862136 тис. грн або на 163,91%. Зростання загальної суми активів у 2020 році порівняно попереднім роком спостерігається в основному за рахунок зростання статті активів «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 11916874 тис. грн або на 182,82%, а також за рахунок статті «Кошти в інших банках» на 290282 тис. грн або на 180,04%. У 2021 році порівняно з 2020 роком зростання активів спостерігається в основному також за рахунок зростання суми по статті «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 2883778 тис. грн або на 216,85%, на другому місці спостерігається зростання по статті «Кредити та заборгованість клієнтів» - на 478352 тис. грн або на 53,25%.

Протягом аналізованого періоду в ПуАТ «КБ «АкордБанк» обсяг високоліквідних активів був досить вагомим, а основними їх складовими були ОВДП і депозитні сертифікати НБУ, що в свою чергу забезпечують прийнятний рівень доходності банку, а саме головне по ним відсутній кредитний ризик. На кореспондентському рахунку в НБУ банк зберігає кошти в обсязі, достатньому для своєчасного поточного обслуговування своїх клієнтів та своєчасного виконання у повному обсязі власних зобов'язань. Це все разом забезпечувало досить високі показники ліквідності банку. Але у зв'язку з цим даний банк має досить невелику частку кредитного портфеля в загальних сумі активів банку, а саме у 2019 році – 30%, у 2020 році – 21,3%, у 2021 році – 9,7%. В 2021 році частка цінних папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю склала – 77,7%, що пояснює таке різке зниження частки кредитного портфеля в загальній сумі активів.

Аналізуючи склад та динаміку пасивів ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2019-2021 роках видно, що пасиви банку у 2020 році збільшувались порівняно з 2019 роком на 3479156 тис. грн або на 116,22%, а у 2021 році також зросли порівняно з 2020 роком на 8862136 тис. грн або на 163,91% (додаток А, таблиця А.2).

Зростання пасивів у 2020 році порівняно з 2019 роком спостерігається в основному за рахунок зростання статті «Кошти отримані від НБУ» на 2080018 тис. грн, а також за рахунок статті «Кошти клієнтів» на 1296553 тис. грн або на 49,91%. Необхідно також зазначити, що зростання статті «Кошти клієнтів» спостерігається переважно за рахунок зростання коштів юридичних осіб, а саме на 836491 тис. грн або на 49,91%, в свою чергу кошти фізичних осіб зросли майже в два рази менше – на 460061 тис. грн.

У 2021 році порівняно з 2020 роком зростання зобов'язань банку спостерігається, так само як і у попередньому році, в основному за рахунок зростання суми статті «Кошти отримані від НБУ» на 3280231 тис. грн або на 157,70%, а також від зростання статті «Кошти юридичних осіб» на 4819359 тис. грн або на 206,85%.

У 2021 році ресурсна база ПуАТ «КБ «АкордБанк» була наступною: власний капітал становив 412853 тис. грн (статутний капітал – 284540 тис. грн,

резервний та інші фонди – 5634 тис. грн, нерозподілений прибуток – 122752 тис. грн. Власний капітал ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшився на 95320 тис. грн.; зобов'язання банку склали 14922119 тис. грн., що на 8766817 тис. грн або на 142,43% більше, ніж у попередньому році

Протягом 2019-2021 років ПуАТ «КБ «АкордБанк» дотримувався усіх вимог нормативів капіталу. На кінець 2021 року значення нормативу адекватності регулятивного капіталу (Н2) становило 13,28% (2020 р.: 13,48%) (нормативне значення не менше 10%). Протягом 2021 року сума регулятивного капіталу банківської установи значно перевищувала встановлений законодавством мінімально необхідний рівень 200 млн. грн. та складала 416836,0 тис. грн. (2020 р.: 345318,2 тис. грн).

ПуАТ «КБ «АкордБанк» протягом 2021 року забезпечував стійкий фінансовий стан та високий рівень ліквідності і платоспроможності, зокрема норматив короткострокової ліквідності (Н6) становив 80,59% (2019 рік – 80,73%) при нормативному значенні не менше 60%; LCR_{вв} склав 276,5937% при нормативному значенні не менше 100% та LCR_{ів} 250,7640% при нормативному значенні не менше 100%. Дані показники нормативних значень свідчать про досить високу спроможність виконання даною банківською установою своїх зобов'язань перед вкладниками.

Внаслідок проведеної ефективної діяльності у 2021 році кількість клієнтів ПуАТ «КБ «АкордБанк» збільшено до 2 259,4 тис. осіб. Банківська установа має достатньо високий ресурсний потенціал, який вона використовує для зростання кредитної активності. Стратегія розвитку ПуАТ «КБ «АкордБанк» передбачає формування бездоганної репутації на вітчизняному фінансовому ринку завдяки досвідченій команді професіоналів та якісному корпоративному управлінню; навчання та підвищення професійної підготовки співробітників; наданні широкого спектру банківських продуктів та послуг, що розробляються та впроваджуються відповідно до потреб ринку.

Також необхідно відмітити, що протягом аналізованого періоду ПуАТ «КБ «АкордБанк» працював досить ефективно, тобто банківська установа протягом 2019-2021 років працювала прибутково, не дивлячись на

нестабільність на фінансовому ринку України, а саме у 2019 році банк отримав прибуток у розмірі 19623 тис. грн, у 2020 році - 27895 тис. грн, у 2021 році - 122752 тис. грн (додаток А, рисунок А.1). Отже, не дивлячись на вплив доволі негативних факторів на вітчизняний банківський ринок, а саме вплив коронакризи ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2019-2020 роках отримував прибуток і навіть у 2021 році прибуток зріс порівняно з 2020 роком на 340%.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» протягом всього аналізованого періоду здійснює свою діяльність в рамках затвердженої Стратегії розвитку банку та Бізнес-плану на 2019-2022 роки. За підсумками 2021 року, дана банківська установа успішно виконала заплановані заходи, досягнула запланованих фінансових показників та дотримувалася усіх вимог нормативів. Основними напрямками діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» на майбутнє є подальший розвиток кредитних та депозитних продуктів із забезпеченням високого рівня якості кредитів та відповідним зростанням розміру залучених ресурсів, діджиталізація надання банківських послуг, продовження активної роботи з погашення непрацюючих кредитів.

2.2 Аналіз та шляхи покращення кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» на фінансовому ринку України

ПуАТ «КБ «АкордБанк» здійснює свою кредитну діяльність таким чином, щоб вона була ефективною при мінімальних кредитних ризиках, задовольняла попит позичальників на кредитні ресурси та сприяла розвитку вітчизняної економіки. У структурі активів ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2019 році кредити займали не досить значну питому вагу – 30%, у 2020 році – 21,26%, а у 2021 році тільки 10%, це пояснюється тим, що банк надає перевагу роботі з високоліквідними активами, а основними їх складовими є ОВДП та депозитні сертифікати НБУ, що в свою чергу забезпечують прийнятний рівень доходності банку, а саме головне по ним відсутній кредитний ризик. Така ситуація в структурі активів банку спостерігається протягом всього аналізованого періоду.

Кредитування в Україні суттєво уповільнилося з розгортанням кризи – зменшилися як попит, так і пропозиція на кредитному ринку. Протягом кризи не відбулося перетікання клієнтів із банків до небанківських кредиторів, що свідчить про досить стійку сегментацію клієнтів-позичальників на фінансовому ринку. Однак необхідно зазначити, що не дивлячись на коронакризу та її негативні наслідки на розвиток економіки країни і фінансовий ринок у 2019-2021 роках в даному банку не спостерігалось зменшення кредитного портфеля, а навпаки кредитний портфель банківської установи збільшився на 478352 тис. грн (на 53,25%) у 2020 році порівняно з 2019 роком і на 118211 тис. грн (на 8,59%) у 2021 році порівняно з попереднім (додаток А, рисунок А.2).

Оскільки кредитна діяльність банківської установи – це двосторонній процес, що передбачає залучення вільних грошових коштів та формування кредитних ресурсів, з одного боку, та їх розміщення на кредитному ринку з іншого боку. Тому, більш детально розглянемо динаміку кредитного та депозитного портфеля ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2021 роки в розрізі суб'єктів кредитування (таблиця 2.3 та рисунок 2.4).

Таблиця 2.3 – Динаміка депозитного та кредитного портфеля ПуАТ «КБ «АкордБанк» в розрізі суб'єктів кредитування за 2019-2021 роки

У тисячах гривень

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
Кошти клієнтів	2597903	3894456	9228786	+1296553	+5334330
Кошти юридичних осіб	1493400	2329891	7149250	+836491	+4819359
Кошти фізичних осіб	1104503	1564564	2079536	+460061	+514972
Кредити та заборгованість клієнтів	898294	1376646	1494857	+478352	+118211
Кредити юридичних осіб	646085	1100392	1119395	+454307	+19003
Кредити фізичних осіб	252209	276254	375462	+24045	+99208

Основними напрямками діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» є розвиток

кредитних та депозитних продуктів із забезпеченням високого рівня якості кредитів та відповідним зростанням розміру залучених ресурсів. З таблиці 2.3 і рисунка 2.4 видно, що протягом всього аналізованого періоду залучені кошти набагато перевищують кредитні ресурси. Це говорить про те, що банк приділяє велике значення депозитній діяльності, залучає все більше клієнтів і повній мірі забезпечує себе залученими вільними грошовими коштами та за рахунок цього формує кредитні ресурси банку. Однак необхідно зазначити, що спостерігається диспропорційність строкової структури банківських депозитів та кредитів. Дані диспропорції проявляються у значному перевищенні частки довгострокових кредитів над часткою довгострокових депозитів. Частка депозитів терміном понад 2 роки у 2021 р. склала лише 2,3%. Тому в банку і переважають короткострокові кредити до 12 місяців, однак дана ситуація спостерігається майже у всіх вітчизняних банківських установах.

Рисунок 2.4 – Динаміка депозитного та кредитного портфеля
ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2021 роки

Аналізуючи кредитний портфель ПуАТ «КБ «АкордБанк» можна зробити висновок, що в 2021 році його величина була найбільшою та становила 1494857 тис. грн, а найменша величина у 2019 році – 898294 тис. грн (додаток А, А.3). Протягом аналізованого періоду зростання кредитного портфеля банківської установи спостерігається в основному за рахунок зростання суми кредитів

юридичних осіб. У 2020 році порівняно з 2019 роком кредити юридичних осіб зросли на 454307 тис. грн, у 2021 році порівняно з 2020 роком на – 19003 тис. грн. В той же час збільшення суми кредитів фізичних осіб було більш повільним і становило у 2020 році порівняно з 2019 роком 24045 тис. грн, що на 430262 тис. грн менше ніж кредити юридичних осіб та у 2021 році порівняно з попереднім роком – на 99208 тис. грн. Це пояснюється тим, що кредитна політика банку була більше направлена на роботу з юридичними особами.

Проаналізуємо більш детально склад та структуру кредитного портфеля ПуАТ «КБ «АкордБанк» в розрізі суб'єктів кредитування за 2019-2021 роки (таблиця 2.4 та рисунок А.4, додаток А).

Таблиця 2.4 – Склад та структура кредитного портфеля ПуАТ «КБ «АкордБанк» в розрізі суб'єктів кредитування у 2019-2021 роках

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Кредити юридичних осіб	646085	71,9	1100392	79,9	1119395	74,9
Кредити фізичних осіб	252209	28,1	276254	20,1	375462	25,1
Кредити та заборгованість клієнтів	898294	100	1376646	100	1494857	100

У кредитному портфелі ПуАТ «КБ «АкордБанк» перевищують кредити юридичних осіб, а саме у 2019 році їх частка склала 71,9%, у 2020 році – 79,9%, у 2021 році – 74,9%. Тобто, кредитна політика ПуАТ «КБ «АкордБанк» направлена саме на роботу з юридичними особами. Частка кредитів наданих фізичним особам протягом 2019-2021 років змінювалася нерівномірно, так у 2019 році вона дорівнювала 28,1%, у 2020 році – 20,1%, а у 2021 році знову зросла до 25,1%. Зростання частки кредитів у 2021 році фізичним особам у клієнтському кредитному портфелі покращило

Проаналізуємо кредити та зобов'язання клієнтів ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК» в розрізі видів валют у 2019-2021 роках (таблиця 2.5). З даних таблиці 2.5 можна зробити висновок, що в кредитному портфелі ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК» за 2019-2021 роки переважають кредити у національній

валюти, дана ситуація спостерігається практично у всіх банківських установах України.

Частка кредитів у національній валюті в загальному кредитному портфелі банківської установи складає: у 2019 році – 79,89%, у 2020 році – 79,91%, у 2021 році – 73,33% і це пов'язано насамперед з тим, що кредитування в іноземній валюті заборонене з 2009 року, якщо позичальник не має офіційних доходів в іноземній валюті.

Таблиця 2.5 – Динаміка кредитного портфеля ПуАТ «КБ «АкордБанк» в розрізі видів валют у 2019-2021 роках

У тисячах гривень

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6
Кредити юридичних осіб	646085	1100392	1119395	+454307	+19003
в національній валюті	465447	782560	720852	+317113	-61708
в іноземній валюті	180638	317832	398543	+137194	+80711
Кредити фізичних осіб	252209	276254	375462	+24045	+99208
в національній валюті	252209	276254	375462	+24045	+99208
в іноземній валюті	-	-	-	-	-
Кредити та заборгованість клієнтів	898294	1376646	1494857	+478352	+118211
в національній валюті	717656	1058814	1096313	+658990	+37499
в іноземній валюті	180638	317832	398543	+137194	+80711

У зв'язку з цим, в банку кредити фізичним особам протягом всього аналізованого періоду надавалися тільки в національній валюті, що робить неможливим виникнення ризику погіршення платіжної дисципліни позичальників в умовах валютно-курсних коливань. Станом на 01.01.2022 року кредитами, наданими в національній валюті, сформовано близько 64,39% обсягу кредитного портфеля юридичних осіб, на 01.01.2021 року – 71,12%, на 01.01.2020 року 64,39%, це говорить про те, що більша частка даних кредитів

видана також в національній валюті, в свою чергу це зменшує ризик погіршення платіжної дисципліни позичальників в умовах валютно-курсових коливань.

Проаналізуємо кредитний портфель ПуАТ «КБ «АкордБанк» за строками їх погашення у 2019-2021 роках (таблиця 2.6). З даних таблиці 2.6 можна зробити висновок, що в кредитному портфелі ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2020 роки переважають короткострокові кредити до 12 місяців, дана ситуація спостерігається майже у всіх вітчизняних банківських установах.

Таблиця 2.6 – Динаміка кредитів та зобов'язань клієнтів ПуАТ «КБ «АкордБанк» за строками їх погашення за 2019-2020 роки

Строки погашення кредитів	2019 р.		2020 р.		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп приросту, %
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %		
Менше ніж 12 місяців	592389	65,95	1067592	77,55	+475203	80,22
Більше ніж 12 місяців	305905	34,05	309054	22,45	+3149	1,03
Усього	898294	100	1376646	100	+478352	53,25

Частка короткострокових кредитів в загальному кредитному портфелі складає у 2019 році – 65,95%, у 2020 році – 77,55%, це насамперед пов'язано з обмеженим доступом до нових запозичень на міжнародних ринках та довгострокових запозичень, високими відсотками за кредити, нестійкою фінансовою та економічною ситуацією в країні, погіршенням платоспроможності позичальників у зв'язку з коронокризою.

Проаналізуємо структуру кредитного портфеля за видами кредитів ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2020 роки (додаток А, таблиця А.3).

З таблиці А.3 видно, що найбільший обсяг кредитного портфеля ПуАТ «КБ «АкордБанк» було надано юридичним особам, а саме у 2019 році – 71,4%, у 2020 році – 79,9%, тобто, за аналізований період обсяг даного виду кредитів збільшився на 400932 тис. грн або на 62,47%.

Велику питому вагу у структурі кредитування банківської установи мають кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби. У 2019 році

обсяг кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби складала 252209 тис. грн або 28,1% у загальному обсязі кредитування, у 2020 році – 275167 тис. грн або 15,8%, тобто, за аналізований період обсяг даного виду кредитів збільшився на 22958 тис. грн або на 9,1%. Таке зростання кредитування фізичних осіб, є позитивним явищем адже свідчить про підвищення ефективності програм кредитування фізичних осіб та росту довіри населення до даного банку.

Не значну питому вагу у кредитному портфелі банківської установи займають іпотечні кредити: у 2019 році обсяг наданих банком складав 2228 тис. грн або 0,3% у загальному обсязі кредитування, у 2020 році – 57987 тис. грн або 4,2%, тобто, за аналізований період обсяг даного виду кредитів збільшився на 55759 тис. грн або на 2502,65%. Необхідно зазначити, що у 2019 році іпотечні кредити були надані тільки юридичним особам у сумі – 2228 тис. грн, а у 2020 році – 57987 тис. грн було надано юридичним особам, а 1087 тис. грн – фізичним особам. Таке зростання іпотечного кредитування у 2020 році, є позитивним явищем адже свідчить про підвищення ефективності програм іпотечного кредитування як юридичним особам, так і фізичним особам та росту довіри до даного банку з боку клієнтів.

Аналіз кредитів юридичних осіб за видами економічної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» дає змогу визначити їх галузеву диверсифікацію (таблиця 2.7).

ПуАТ «КБ «АкордБанк» кредитує суб'єктів господарювання за багатьма видами економічної діяльності. Концентрація кредитного ризику зосереджена та торгівлі, постачанні електроенергії та наданні фінансових послуг.

Необхідно зазначити, що ПуАТ «КБ «АкордБанк» приділяє дуже велике значення роботі по скороченню непрацюючих кредитів. Якщо частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 41% у 2020 році (у 2021 році 30%), то в ПуАТ «КБ «АкордБанк» частка непрацюючих кредитів була в 5 разів нижчою, ніж в середньому по банківській системі України, що вказує на його хорошу якість.

Досить високу ефективність управління кредитним портфелем ПуАТ «КБ «АкордБанк» можна пояснити наявністю грамотно розробленої кредитної

політики та високим попитом на кредитні продукти, що пропонує банківська установа своїм клієнтам. Доказом цього є зростаючий кредитний портфель банківської установи та її прибутковість навіть у нестійкій фінансовій ситуації яка склалася в Україні протягом аналізованого періоду.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» щомісяця на покриття збитків від зменшення корисності активів формує резерви. Відповідно внутрішнім нормативним документам рівень резервування кредитного портфеля банку складає 22%. Також необхідно зазначити, що менше ніж 6% клієнтського кредитного портфеля забезпечено найбільш ліквідною заставою (за класифікацією регулятора).

Таблиця 2.7 - Структура кредитів за видами економічної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2020 роки

№ п/п	Вид економічної діяльності	2019 р.		2020 р.	
		Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6
1	Операції з нерухомим майном	19469	3,01	140244	12,74
2	Ремонт і монтаж машин, устаткування	33279	5,15	-	-
3	Сільське господарство, мисливство, та надання пов'язаних із ним послуг	33382	5,17	1838	0,17
4	Добування металевих руд	-	-	49903	4,54
5	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	57026	8,83	223650	20,32
6	Будівництво будівель, будівництво споруд, спеціалізовані будівельні роботи	-	-	72991	6,63
7	Добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів	35340	5,47	27257	2,48
8	Оптова та роздрібна торгівля	114573	17,73	280868	25,52
9	Надання інформаційних послуг	31746	4,91	-	-
10	Виробництво	168905	26,14	71147	6,47
11	Допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг і страхування; надання фінансових послуг, крім страхування і пенсійного забезпечення	130587	20,21	152137	13,83
12	Діяльність головних управлінь	-	-	644	0,06

	(хед-офісів); консультування з питань керування				
13	Інші	21134	3,37	80317	7,25
14	Кредити, наданні юридичним особам	646085	100	1100392	100

За результатами аналізу у 2020 році кредитний рейтинг ПуАТ «КБ «АкордБанк» підвищено до рівня uaAAA, прогноз «стабільний». Банк з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками.

Таким чином, відповідно до стратегії розвитку кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» на 2019-2021 рр., основним цільовим сегментом як у ресурсній базі, так і в кредитуванні залишалися корпоративні клієнти. При цьому, в кредитному портфелі банку переважають кредити у національній валюті, причому кредити фізичним особам протягом всього аналізованого періоду надавалися тільки в національній валюті, що знижує можливість виникнення ризику погіршення платіжної дисципліни позичальників в умовах валютно-курсних коливань. В кредитному портфелі ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2020 роки переважають короткострокові кредити до 12 місяців, дана ситуація спостерігається майже у всіх вітчизняних банківських установах. ПуАТ «КБ «АкордБанк» кредитує суб'єктів господарювання за багатьма видами економічної діяльності. Концентрація кредитного ризику зосереджена та торгівлі, постачанні електроенергії та наданні фінансових послуг.

Протягом аналізованого періоду банк приділяє велике значення на роботі з проблемною заборгованістю та забезпеченні високого рівня якості кредитного портфеля. Результатом такої роботи є те, що частка непрацюючих кредитів (8,1%) в даному банку, майже в 5 разів є нижчою, ніж в середньому по банківській системі України, що вказує на його хорошу якість. Особлива увага в банку приділялася управлінню ризиками і особливо кредитним ризиком, та дотриманню регуляторних вимог, що має на меті підтримання фінансової стійкості ПуАТ «КБ «АкордБанк» на оптимальному рівні.

Як зазначалося вище, особливістю кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» є саме робота з корпоративними клієнтами, а саме у 2019 році їх частка склала 71,9%, у 2020 році – 79,9%, у 2021 році – 74,9%.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» підтримує своїх клієнтів, що зіштовхнулися з наслідками військової агресії Росії, тому на період воєнного стану відмінено будь-які штрафи та комісії за несвоєчасне погашення заборгованості за кредитами і кредитними картками. Також, банком встановлено пільгову процентну ставку 0,001% за всіма споживчими кредитами з 28.02.2022 по 31.03.2022 року, що було зроблено автоматично для всіх клієнтів банку та не потребувало ніяких додаткових заяв від клієнтів. Однак, необхідно зазначити, що відсутність штрафних санкцій не передбачає звільнення від повернення кредиту. Також банком передбачено, що з 01.04.2022 року, всі позичальники, що зіштовхнулися з фінансовими труднощами та не мають змоги внести у повному обсязі і своєчасно платіж по кредиту, можуть звернутися в банк за реструктуризацією даної кредитної заборгованості та зменшити свій платіж і отримати знижку за відсотковою ставкою. Ще однією перевагою для клієнтів банку є те, що програма розраховується індивідуально для кожного позичальника та передбачає зниження процентних ставок та зменшення суми погашення основної заборгованості на термін до 3-х календарних місяців. Також, усі позичальники, що були мобілізовані до лав ЗСУ чи ТРО, отримують пільгову процентну ставку у розмірі 0,0001%.

Розглянемо більш детально кредитні продукти які пропонує ПуАТ «КБ «АкордБанк» для юридичних та фізичних осіб на 1.06.2022 року. Необхідно відмітити, що під час військового стану в Україні керівництвом даного банку була тимчасово призупинена видача багатьох видів кредиту для фізичних осіб, така ситуація спостерігається в багатьох банках України (додаток Б, таблиці Б.1 і Б.2).

Важливо пам'ятати, що банки – це також бізнес, тобто це комерційні установи – основною метою яких є отримання прибутку. Тому під час воєнного стану вітчизняним банківським установам, і безпосередньо ПуАТ «КБ «АкордБанк», варто кредитувати ті галузі, де держава надаватиме часткові або повні гарантії кредиту, компенсацію відсотків. Це передусім сільське господарство (продовольча безпека країни), логістика, енергетика, експортні галузі – сфери, які виходять на перший план під час воєнного часу. Тут

кредитування не належить до кризових рівнів, воно буде на тому рівні, щоб підтримувати економіку країни, і це переважно обігові кошти. Банки кредитують і кредитуватимуть ті бізнеси, які мають шанси на успіх, або ті бізнеси, які підтримуватиме держава за допомогою своїх програм. Наприклад, програми з кредитування посівної чи «Доступні кредити 5-7-9%» для підтримки малого та середнього бізнесу. Якщо йдеться про інвестиційне кредитування, то не варто очікувати швидкого відновлення.

Під час військового стану уряд старається підтримати економіку країни і для цього впроваджуються державні програми, за допомогою яких надаються пільги для зниження поточних відсоткових ставок за діючими кредитами. Вже сьогодні діють державні програми, за якими встановлено нульову процентну ставку – це кредити на посівну, за програмою 5-7-9 також встановлено пільгові процентні ставки, які дають змогу перенести більшу частину цього навантаження у виплаті процентів з бізнесу на державу.

Національний банк України, також на початку війни запровадив бланкове рефінансування – інструмент націлено на боротьбу з відпливом депозитних вкладів населення та бізнесу з банківської системи. Точніше це нівелювання відпливу вкладів, який спостерігався впродовж першого тижня. Однак вже зараз проблеми з ліквідністю вітчизняних банків немає. Бланкове рефінансування вітчизняні банківські установи майже не використовують та активно повертають кредити, які вони брали в перший і другий тижні війни.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що для подальшого розвитку кредитної діяльності ПуАТ «КБ «АкордБанк» під час військового стану, необхідно розробити такі завдання які допоможуть стабілізувати даний вид діяльності банку і бути конкурентоспроможним на вітчизняному фінансовому ринку (таблиці 2.8 та 2.9). Такі завдання необхідно вирішувати як на рівні окремо взятого банку, так і на рівні всієї банківської системи, враховуючи допомогу в даному питанні і пропозиції уряду та центрального банку. Вирішення даних завдань дасть можливість вітчизняним банкам і безпосередньо ПуАТ «КБ «АкордБанк», покращити якість кредитного портфеля і тим самим підвищити прибутковість та стабільність їх фінансового

стану, на скільки це можливо під час війни.

Таблиця 2.9 – Шляхи покращення кредитної діяльності на рівні ПуАТ «КБ «АкордБанк» в сучасних умовах розвитку фінансового ринку України

Шляхи покращення	Характеристика
1	2
1. Пожвавлення кредитування юридичних осіб	Під час військового стану варто кредитувати ті галузі, де держава надаватиме часткові або повні гарантії кредиту, компенсацію відсотків. Це передусім сільське господарство (продовольча безпека країни), логістика, енергетика, експортні галузі, – сфери, які виходять на перший план під час воєнного часу. Більше уваги також звернути на кредитування малого та середнього бізнесу, яке підтримує уряд державною програмою кредитування «Доступні кредити 5-7-9%»

Кінець таблиці 2.9

1	2
2. Проводити активніше реструктуризацію кредитної заборгованості,	Всі позичальники, що зіштовхнулися з фінансовими труднощами та не мають змоги внести у повному обсязі і своєчасно платіж по кредиту, повинні мати можливість на реструктуризацією даної кредитної заборгованості та зменшити свій платіж і отримати знижку за відсотковою ставкою. Кожна кредитна програма повинна розроблятися індивідуально для кожного позичальника, вона може передбачати зниження процентних ставок та зменшення суми погашення основної заборгованості на термін не менше 3-х календарних місяців. Також, усі позичальники, що були мобілізовані до лав ЗСУ чи ТРО, повинні і надалі отримувати пільгову процентну ставку у розмірі 0,0001%.
3. Надання кредитних канікул	Всі позичальники, що зіштовхнулися з фінансовими труднощами та не мають змоги внести у повному обсязі і своєчасно платіж по кредиту повинні мати можливість оформити кредитні канікули
4. Збільшення частки кредитного портфеля в загальній сумі активів	Активізувати кредитування корпоративних позичальників та населення, тобто збільшити відсоток кредитного портфеля в активах банку, за рахунок зниження частки державних цінних паперів (як боргових облігацій уряду, так і сертифікатів НБУ) в загальній сумі активів, що надасть можливість банку отримувати більші доходи
5. Поновити роботу по кредитуванню фізичних осіб	Для подальшого розвитку економіки країни важливим є не тільки підтримка корпоративного кредитування (державні пільгові програми) але й велике значення має і фінансова підтримка населення у вигляді доступних кредитів. Це в свою чергу з одного боку активізує кредитну діяльність банку, а з іншого – підтримує економіку країни.
6. Забезпечити захист позичальни-	НБУ підняло облікову ставку до рівня 25%, що потягне за собою значне підвищення відсоткових ставок по кредитах. Тому,

ків які опинилися в скрутній фінансовій ситуації у зв'язку з військовими діями на території України	необхідно, щоб був розроблений механізм того, що банк індивідуально для кожного позичальника, який опинився в скрутній фінансовій ситуації у зв'язку з військовими діями на території України, розробляв кредитну програму яка б могла передбачати не підвищення процентної ставки по кредитах які були взяті до 24.02.22 року, позичальники (навіть якщо в кредитному договорі визначено плаваючу процентну ставку). Це надасть можливість позичальникам швидше розрахуватися по даним кредитам і не підвищить відсоток непрацюючих кредитів.
7. Розробити механізм реєстрації заставного майна яке було втрачене або пошкоджене під час військових дій	Розробити внутрішню нормативну документацію, щодо реєстрації та обліку майна, що було надане під заставу позичальниками даного банку і яке було втрачене або пошкоджене під час військових дій. Для того щоб в майбутньому можна було провести реструктуризацію заборгованості по даних кредитах.

Таблиця 2.10 – Шляхи покращення кредитної діяльності банківської системи в сучасних умовах розвитку фінансового ринку України

Шляхи покращення	Характеристика
1	2
1. Створення механізму структурного рефінансування	запровадження нових інструментів стимулювання банківського кредитування підприємств галузей, які виходять на перший план під час воєнного часу (зокрема, підприємств середнього та малого бізнесу, експортоорієнтованих, аграрних, пов'язаних з логістичною роботою, підприємства паливно-енергетичного комплексу).
2. Розробити механізм щодо відшкодування вартості заставного майна яке було втрачене або пошкоджене під час військових дій	сьогодні позичальники у яких було втрачене або пошкоджене заставне майно під час військових дій, повинні подати заяву на компенсацію через Портал Дія (Згідно постанови № 380 від 24 березня 2022 року Кабінету Міністрів України Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації.) і поставити до відома банк в якому був взятий кредит. На цей час методика відшкодування завданих збитків лише тільки розробляється.
3. Забезпечити захист позичальників-фізичних осіб, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації у зв'язку з військовими діями на території України	НБУ підняло 3 червня 2022 року облікову ставку до рівня 25%, це потягне за собою значне підвищення відсоткових ставок по кредитах, наслідком чого буде зниження попиту на кредити. Тому, по-перше необхідно, щоб був розроблений механізм того, що банки не повинен піднімати процентні ставки по кредитах які були взяті до 24.02.22 року і позичальники яких опинилися в скрутній фінансовій ситуації у зв'язку з військовими діями на території України (навіть якщо в кредитному договорі визначено плаваючу процентну ставку). По-друге, розробити ряд державних програм, які передбачають надання пільгових кредитів для окремих верств населення які опинилися в скрутній фінансовій

	ситуації у зв'язку з військовими діями
4. Сприяння зміщенню акцентів із споживчого на корпоративне кредитування	під час війни банки мають активізувати кредитну діяльність аби підприємці змогли відновити й модернізувати виробництво, адаптувавши його до нових умов. Зокрема, необхідно розширити дію пільгових державних програм, спростити доступ бізнесу до дешевих кредитів, банки повинні вчасно отримувати рефінансування, необхідне для збільшення кредитних портфелів.
5. Зниження у середньостроковій перспективі рівня доларизації кредитного та депозитного портфелів банківської системи	до рівня, нижчого за 35 % з метою збільшення обсягу пасивів у національній валюті, що одночасно є кредитними ресурсами, для активізації корпоративного кредитування в гривні;
6. Поступове зниження доходності державних цінних паперів (як боргових облігацій уряду, так і сертифікатів НБУ)	зادля скорочення обсягів їх купівлі банками з метою активізації кредитування банками корпоративних позичальників

Кінець таблиці 2.10

1	2
7. Реструктуризація проблемної заборгованості	на рівні окремих банків (пролонгація строків кредитування, зниження процентної ставки, переоформлення заставного майна, укладення договорів поруки з власниками бізнесу тощо)
8. Здійснення заходів щодо попередження кредитних ризиків банків та управління існуючою заборгованістю	завдяки: ухваленню та імплементації положень нового Закону України «Про діяльність з управління заборгованістю», розробленого за участю ЄБРР та підтриманого НБУ, який унормовує процес створення компаній з управління заборгованістю, що сприятиме вирішенню проблеми «токсичних» активів у банківській системі, полегшить прихід приватного капіталу на ринок проблемних активів та допоможе відновленню активного кредитування в Україні
9. Створення спеціалізованого державного агентства для передачі йому безнадійної частини проблемних активів державних банків	запровадження диференційованого підходу до управління цими активами залежно від їх походження, що може передбачати: реалізацію заставного майна, здійснення судового стягнення (в т.ч. із залученням міжнародних судів), реалізацію зобов'язань на вторинному ринку, списання проблемних кредитів тощо
10. Інституційне реформування банківської системи	спрямоване на підтримку її трансмісійного механізму, зокрема шляхом створення низки спеціалізованих банків (державного банку розвитку, експортного, іпотечного, інвестиційного, інноваційного банків, у т.ч. на рівні мікrokредитування, регіонального та комунального тощо) з метою оптимізації цільового спрямування кредитних ресурсів, із застосуванням щодо них диференційованих регуляторних вимог, які враховують закономірності функціонування об'єктів кредитування
12. Підвищення доступності програм довгострокового	зокрема - підвищення енергетичної ефективності житла, житлове будівництво, отримання освіти тощо, а також – фізичним особам-підприємцям – для інвестицій у започаткування та розвитку

кредитування індивідуальних споживачів під інвестиційні потреби	власного бізнесу
---	------------------

У банківських установ виникає необхідність постійно вдосконалювати свою кредитну діяльність для запобігання появі непрацюючих кредитів шляхом застосування жорстких умов для надання кредитів. Національний банк України постійно працює над розробкою та впровадженням нових інструментів надання банкам фінансування, які допоможуть банківським установам задовольняти попит суб'єктів господарювання на гривневі кошти та продовжувати належним чином виконувати одну із основних своїх функцій – це інвестування та підтримка економіки. Це важливо сьогодні та особливо буде важливим після завершення війни, коли економіка країни повернеться до повноцінного функціонування.

Висновки

Зважаючи на сучасні проблеми функціонування банківських установ в умовах коронакризи, військового стану в країні, зростає значимість дослідження питань, пов'язаних із залученням та розміщенням кредитних ресурсів на фінансовому ринку. З одного боку, спроможність вітчизняних банків задовольняти суспільні потреби у позичкових коштах сприяє розвитку економіки країни, з іншого боку – від рівня ефективності кредитної діяльності банківських установ значною мірою залежить стабільність в цілому банківської системи.

Кредитна діяльність банківської установи – це двосторонній процес, що передбачає залучення вільних грошових коштів та формування кредитних ресурсів, з одного боку, та їх розміщення на кредитному ринку з іншого боку; зумовлює особливий статус банківської установи як фінансового посередника, який характеризується високим ступенем відповідальності перед значним колом осіб (суб'єктів кредитної діяльності), а саме кредиторами, позичальниками, державою.

Враховуючи дане визначення кредитної діяльності банку, доцільно виділити п'ять основних етапів її організації: організаційне забезпечення кредитної діяльності; формування кредитних ресурсів банку; здійснення кредитних операцій; управління ризиками кредитної діяльності банку; моніторинг та контроль кредитної діяльності.

Розвиток кредитної діяльності банківських установ є ключовим елементом економічного зростання та розвитку національної економіки. Протягом 2013-2021 років спостерігається зростання ВВП та обсягів наданих кредитів. Однак необхідно зазначити, що темпи зростання ВВП значно перевищують темпи зростання обсягів наданих кредитів. Основною причиною такого явища є високі відсоткові ставки по кредитах та небажання банківських установ фінансувати реальний сектор економіки через існування більш високодохідних інструментів, які пропонує центральний банк.

Однак протягом 2019–2021 рр. вітчизняна банківська система

демонструвала скорочення обсягів корпоративного кредитування, а саме на 13,44%. У 2019-2020 роках жорсткі карантинні обмеження суттєво скоротили діяльність окремих секторів економіки.

Обсяг непрацюючих кредитів (NPL) в вітчизняних банках упродовж 2021 року порівняно з 2019 роком зменшився на 85,2 млрд грн. Частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі українських банків скоротилася у 2021 році на 11 в. п., тобто із 41% у 2021 році до 30% у 2022 році. Даний показник у 2021 році є найкращим результатом починаючи з 2017 року, відколи обсяг непрацюючих кредитів визначається за оновленою методикою. Частка непрацюючих кредитів у банківському секторі станом на 1 березня 2022 року знизилася до 26,6%. Суттєве поліпшення показника NPL зумовлено виводом з ринку банків з російським капіталом.

З перших днів війни виконавча влада та Національний банк докладають максимум зусиль, щоб стимулювати банківську систему до кредитування реального сектору в цих складних умовах. Зокрема, розширено дію пільгових державних програм, спрощено доступ бізнесу до дешевих кредитів, банки вчасно отримують рефінансування, необхідне для збільшення кредитних портфелів.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» є універсальною банківською установою і складовою частиною банківської системи України. Він здійснює свою діяльність на території всієї України з 04 червня 2008 року. ПуАТ «КБ «АкордБанк» динамічно розвивається та надає якісні банківські послуги переважно юридичним особам.

Розглядаючи склад та динаміку активів ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2019-2021 роках видно, що активи банку у 2020 році збільшувались порівняно з 2019 роком на 116,22%, а у 2021 році також зросли порівняно з 2020 роком на 163,91%. В 2021 році частка цінних папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю склала – 77,7%, що пояснює різке зниження частки кредитного портфеля в загальній сумі активів.

Зростання пасивів у 2019-2020 роках спостерігається в основному за рахунок зростання статті «Кошти отримані від НБУ» та «Кошти клієнтів» Необхідно також зазначити, що зростання статті «Кошти клієнтів»

спостерігається переважно за рахунок зростання коштів юридичних осіб. Також необхідно відмітити, що протягом аналізованого періоду ПуАТ «КБ «АкордБанк» працював прибутково, не дивлячись на нестабільність на фінансовому ринку України.

У структурі активів ПуАТ «КБ «АкордБанк» у 2019 році кредити займали не досить значну питому вагу – 30%, у 2020 році – 21,26%, а у 2021 році тільки 10%, це пояснюється тим, що банк надає перевагу роботі з високоліквідними активами, а основними їх складовими є ОВДП та депозитні сертифікати НБУ, що в свою чергу забезпечують прийнятний рівень доходності банку, а саме головне по ним відсутній кредитний ризик. Така ситуація в структурі активів банку спостерігається протягом всього аналізованого періоду.

Однак необхідно зазначити, що не дивлячись на коронакризу та її негативні наслідки на розвиток економіки країни у 2019-2021 роках в даному банку не спостерігалось зменшення кредитного портфеля, а навпаки кредитний портфель банківської установи збільшився на 53,25% у 2020 році порівняно з 2019 роком і на 8,59% у 2021 році порівняно з попереднім.

Протягом аналізованого періоду зростання кредитного портфеля банківської установи спостерігається в основному за рахунок зростання суми кредитів юридичних осіб. Банк кредитує суб'єктів господарювання за багатьма видами економічної діяльності. Концентрація кредитного ризику зосереджена та торгівлі, постачанні електроенергії та наданні фінансових послуг. В кредитному портфелі ПуАТ «КБ «АкордБанк» за 2019-2021 роки переважають кредити у національній валюті, дана ситуація спостерігається практично у всіх банківських установах України.

Необхідно зазначити, що ПуАТ «КБ «АкордБанк» приділяє дуже велике значення роботі по скороченню непрацюючих кредитів. Якщо частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 41% у 2020 році (у 2021 році 30%), то в ПуАТ «КБ «АкордБанк» частка непрацюючих кредитів була в 5 разів нижчою, ніж в середньому по банківській системі України, що вказує на його хорошу якість.

ПуАТ «КБ «АкордБанк» підтримує своїх клієнтів, що зіштовхнулися з наслідками військової агресії Росії, тому на період воєнного стану відмінено

будь-які штрафи та комісії за несвоєчасне погашення заборгованості за кредитами і кредитними картками. Також, банком встановлено пільгову процентну ставку 0,001% за всіма споживчими кредитами з 28.02.2022 по 31.03.2022 року, що було зроблено автоматично для всіх клієнтів банку та не потребувало ніяких додаткових заяв від клієнтів. Однак, необхідно зазначити, що відсутність штрафних санкцій не передбачає звільнення від повернення кредиту. Також банком передбачено, що з 01.04.2022 року, всі позичальники, що зіштовхнулися з фінансовими труднощами та не мають змоги внести у повному обсязі і своєчасно платіж по кредиту, можуть звернутися в банк за реструктуризацією даної кредитної заборгованості та зменшити свій платіж і отримати знижку за відсотковою ставкою. Ще однією перевагою для клієнтів банку є те, що програма розраховується індивідуально для кожного позичальника та передбачає зниження процентних ставок та зменшення суми погашення основної заборгованості на термін до 3-х календарних місяців. Також, усі позичальники, що були мобілізовані до лав ЗСУ чи ТРО, отримують пільгову процентну ставку у розмірі 0,0001%.

Необхідно відмітити, що під час військового стану в Україні керівництвом даного банку була тимчасово призупинена видача кредитів для фізичних осіб, така ситуація спостерігається в багатьох банках України.

Важливо пам'ятати, що банки – це також бізнес, тобто це комерційні установи – основною метою яких є отримання прибутку. Тому під час воєнного стану вітчизняним банківським установам, і безпосередньо ПуАТ «КБ «АкордБанк», варто кредитувати ті галузі, де держава надаватиме часткові або повні гарантії кредиту, компенсацію відсотків. Це передусім сільське господарство (продовольча безпека країни), логістика, енергетика, експортні галузі – сфери, які виходять на перший план під час воєнного часу. Банки кредитують і кредитуватимуть ті бізнеси, які мають шанси на успіх, або ті бізнеси, які підтримуватиме держава за допомогою своїх програм. Наприклад, програми з кредитування посівної (0% процентна ставка) чи «Доступні кредити 5-7-9%» для підтримки малого та середнього бізнесу.

Національний банк України постійно працює над розробкою та впровадженням нових інструментів надання банкам фінансування, які

допоможуть банківським установам задовольняти попит суб'єктів господарювання на гривневі кошти та продовжувати належним чином виконувати одну із основних своїх функцій – це інвестування та підтримка економіки. Це важливо сьогодні та особливо буде важливим після завершення війни, коли економіка країни повернеться до повноцінного функціонування.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що для подальшого розвитку кредитної діяльності в Україні під час військового стану, необхідно вирішити ряд завдань які розроблені та запропоновані в роботі і які можна вирішувати як на рівні окремо взятого банку, так і на рівні всієї банківської системи, враховуючи допомогу в даному питанні і пропозиції уряду та центрального банку. Вирішення даних завдань дасть можливість вітчизняним банкам і безпосередньо ПуАТ «КБ «АкордБанк», покращити якість кредитного портфеля і тим самим підвищити прибутковість та стабільність їх фінансового стану, на скільки це можливо під час війни.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 р. № 2121-III / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page7>
2. Про запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/page>
3. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: постанова Правління НБУ від 02 серпня 2004 р. № 361 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>
4. Активи банків України (2008-2022) за роками. Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
5. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
6. Банковское дело / под ред. О. И. Лаврушина.– Москва: Финансы и статистика. – 2012. – 215 с.
7. Белікова Т. В. Методи аналізу якості кредитного портфеля банку / Т.В. Белікова // Economics. Finances. Law. – 2020. – № 4/1. – С. 38-42.
8. Валовой внутрений продукт (ВВП) в Украине 2022. Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy>
9. Волкова Н. І. Проблемна кредитна заборгованість банків України: сучасний стан та напрями її подолання [Електронний ресурс] / Н. І. Волкова, Д. С. Віньгора // Modern Economics. – 2020. – № 23(2020). – С. 37-43: Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/23-2020/volkova.pdf>.

10. Волохов В.І. Ефективність кредитної діяльності банку: автореф. дис. канд. економ, наук: 08.04.01 / Волохов В. І. – К., 2005. – 19 с.
11. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А.М. Герасимович. – К. : КНЕУ, 2012. – 599 с.
12. Глущенко С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти: навч. посіб. / Глущенко С.В. – К. : Видавничий дім «Києво–Могилянська академія», 2010. – 153 с.
13. Данилишин Б. Ресурси України для фінансової стабільності під час війни та відбудови [Електронний ресурс] / Б. Данилишин // Економічна правда. 2022. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/22/686099/>
14. Денисенко М.П. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посіб. / М.П. Денисенко, В.Г. Кабанов, Л.М. Худолій. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2004. – 339 с.
15. Дмитренко М.Г. Кредитування і контроль: навч.-метод. посіб. (у схемах і коментарях) / М.Г. Дмитренко, В.С. Потлатюк. – К.: Кондор, 2009. – 296 с.
16. Доценко І.О. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку / І.О. Доценко, В.В. Доценко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. – №12 (Ч.1). – 94-98.
17. Дмитрук В.О. Кредитування реального сектору економіки регіону: стан, проблеми, перспективи / В.О. Дмитрук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. – №3 (137). – С. 42-49.
18. Дрьомова У.В. Проблемні аспекти формування та оцінки потенціалу розвитку банківського довгострокового кредитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/.../1/4.%20Dremova.pdf
19. Економічний енциклопедичний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : <http://www.subject.com.ua/economic/slovník/index.html>
20. Живко З.Б. Банківська діяльність: навч. посіб. / З.Б. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 248 с.
21. Іршак О.С Сучасний стан кредитної діяльності банків та її вплив на

розвиток реального сектору економіки / О.С. Іршак, І.Я. Лещук // *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. – №34. – С. 145-149.

22. Колотуха С.М. *Гроші та кредит: навч. посіб.* / С.М. Колотуха, С.А. Власюк. – К.: Знання, 2012. – 495 с.

23. Кремень В.М. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України / В.М. Кремень, О.І. Кремень, Л.П. Гуляєва // *Фінанси та банківська справа*. 2020. – №3. – С. 176-183.

24. Макаренко Ю. П. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи / Ю. П. Макаренко, Д. О. Самойлова // *Економіка та держава*. –2020. – № 6. – С. 87-91.

25. Малахова О.Л. Кредитна діяльність банків як базова передумова забезпечення фінансової стійкості банківської системи України / О.Л. Малахова, С.В. Тетюк // *Економічний аналіз*. 2014. – № 1Т. (16). – С. 275-284.

26. Миськів Г.В. *Формування та розвиток кредитного ринку України : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.08 / Г.В. Миськів.* – Київ, 2016. – 502 с

27. Маслова А.Ю. Системний підхід до визначення особливостей кредитної діяльності банків у сучасних умовах економічного розвитку / А.Ю. Маслова // *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. – 2011. – № 1 (10) – 201 с.

28. Міщенко В.І. *Банківські операції: підручник* / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 796 с.

29. Неізнана О.В. Дослідження сучасного стану кредитування економіки України з боку банківського сектору [Електронне джерело] / О.В. Неізнана, К.В. Ткачук // *Ефективна економіка*. – Режим доступу: <file:///D:/ДИПЛОМИ%201/2022/Кредитна%20діяльність%20банків/2.1%202018.pdf>

30. Петрушко Я. Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації / Я.Р. Петрушко // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. – №20 (Ч.2). – 166-170.

31. Плакида С. І. Сутність поняття «послуга»: теоретичні аспекти / С.І.

Плакида // Інноваційна економіка. 2013. – № 6. – С. 241–243.

32. Приймак Н.В. Сутнісні характеристики кредиту як основного фінансового інструмента кредитування / Н.В. Приймак // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. – №18 (Ч.3). – С. 6-10.

33. Показник непрацюючих кредитів суттєво покращився через виведення з ринку банків РФ – НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/6/685316/>

34. Обух В. Кредитування економіки під час війни як двигун для повоєнної відбудови [Електронний ресурс] / В. Обух // Укрінформ. 2022 – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3452500-kredituvanna-ekonomiki-pid-cas-vijni-ak-dvigun-dla-povoennoi-vidbudovi.html>

35. Островська Н.Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Н.Л. Островська. – Київ, 2014. – 23 с.

36. Рахман М.С. Аналіз результативності кредитної діяльності банківської системи України / М.С. Рахман, В.С. Зарайська // Приазовський економічний вісник. – 2019. – №5 (16). – С.312-316.

37. Реверчук С.К. Гроші та кредит: підручник / С.К. Реверчук. – К. : Знання, 2011. – 382 с.

38. Скоморович І.Г. Банківські операції: навч. посібник. / І.Г. Скоморович. – Львів : В-цтво ПП «Магнолія 2006», 2010. – 482 с.

39. У 2021 році частка непрацюючих кредитів у банках скоротилася на 11 в. п. до 30%. Національний банк України. [Електронний ресурс]. 2022 – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-2021-rotsi-chastka-nepratsyuuyuchih-kreditiv-u-bankah-skorotilasya-na-11-v-p-do-30>

40. Фінансова система України в умовах війни. Чи готові банки кредитувати? [Електронний ресурс]. 2022– Режим доступу: <https://case-ukraine.com.ua/publications/finansova-systema-ukrayiny-v-umovah-vijny-chy-gotovi-banky-kredytuvat/>

41. Щербатих Д. В. Сучасні методи стрес-тестування банківської системи України. / Д.В. Щербатих // Економіка і суспільство. 2018. – №19 – . С. 1210-1218.

Додатки

